

**O'YINGA ASOSLANGAN USULLARDAN FOYDALANGAN HOLDA
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'RGATISH**

Jo'rayeva Sevinch Mehroj Qizi

Samarqand Davlat chet tillari 4-kurs talabasi

Gmail: jurayevamexrajqizisevinch@gmail.com

[+998881944122](tel:+998881944122)

ANNOTATSIYA *Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishda o'yinga asoslangan metodlarning pedagogik samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda bolalarning yoshga xos psixologik va kognitiv xususiyatlari hisobga olinib, didaktik, harakatli va rolli o'yinlarning til o'rganish jarayonidagi o'rni asoslab beriladi. O'yin texnologiyalarining tilni tabiiy va qiziqarli muhitda o'zlashtirishga ta'siri ilmiy manbalar asosida yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, ingliz tili, o'yinga asoslangan usullar, til o'rganish, bolalar rivoji.*

KIRISH

Maktabgacha yosh davri til o'rganish uchun eng qulay bosqichlardan biri hisoblanadi. Ushbu davrda bolalar tilni ongli qoidalardan ko'ra, tabiiy muhit va faol ishtirok orqali o'zlashtiradilar. Shu sababli ingliz tilini o'qitishda an'anaviy mashq va takrorlashlarga asoslangan yondashuvlardan ko'ra, o'yinga asoslangan metodlar samaraliroq hisoblanadi. Cameron (2001) ta'kidlaganidek, yosh o'rganuvchilar uchun til o'rganish jarayoni mazmunli faoliyat va o'yin bilan uyg'unlashgandagina kutilgan natija beradi.

O'YINGA ASOSLANGAN USULLARNING MOHIYATI

O'yin bolalar faoliyatining yetakchi turi bo'lib, u maktabgacha yoshdagi bolalar rivojida muhim psixologik va pedagogik ahamiyatga ega. Ushbu yosh davrida bolalar atrof-muhitni aynan o'yin orqali idrok etadilar, o'z tajribalarini boyitadilar va yangi bilimlarni tabiiy ravishda o'zlashtiradilar. Shu sababli, ingliz tilini o'qitishda o'yin elementlaridan foydalanish bolalarning yosh va individual xususiyatlariga mos keladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning diqqatini uzoq vaqt davomida saqlab turish qiyin bo'lganligi sababli, o'yinga asoslangan metodlar ularning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishini oshiradi va passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Harmer (2015) ta'kidlaganidek, o'yin orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarda tilni ongli ravishda emas, balki tabiiy muloqot jarayonida o'zlashtirishga yordam beradi. Bunday mashg'ulotlar davomida bolalar xatodan qo'rqmay erkin gapirishga intiladi, bu esa nutqiy faollikni oshiradi.

O'yin jarayonida bolalar yangi so'z va iboralarni kontekst asosida o'zlashtiradilar, bu esa ularning uzoq muddatli xotirada saqlanishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, o'yinlar bolalarda tinglab tushunish, gapirish va oddiy muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi. Cameron (2001)

yosh o'rganuvchilar uchun til o'rganish jarayoni mazmunli va qiziqarli faoliyat bilan uyg'unlashgandagina samarali bo'lishini qayd etadi.

O'YINGA ASOSLANGAN USULLAR TURLARI

O'yinga asoslangan metodlar turli shakllarda qo'llanilishi mumkin bo'lib, ularning har biri bolalarning til o'rganish jarayoniga o'ziga xos ta'sir ko'rsatadi. Ushbu metodlar bolalarda nafaqat lingvistik, balki ijtimoiy va kognitiv ko'nikmalarni ham rivojlantiradi.

Rollar o'yini maktabgacha yoshdagi bolalar uchun eng samarali usullardan biri hisoblanadi. Ushbu o'yinlar orqali bolalar kundalik hayotda uchraydigan vaziyatlarni ingliz tilida ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, "do'kon", "oila", "bog'cha" kabi syujetli o'yinlar bolalarda real hayotga yaqin nutqiy muhitni yaratadi. Bunday faoliyat jarayonida bolalar so'z va iboralarni muloqot davomida qo'llab, ularning funksional ma'nosini tushunib yetadilar. Pinter (2006) rolli o'yinlar bolalarda kommunikativ ishonchni shakllantirib, tilni faol qo'llashga undashini ta'kidlaydi.

Qo'shiq va harakatli o'yinlar esa ingliz tilini o'rganishni jismoniy faollik bilan uyg'unlashtiradi. Musiqa va harakat birgalikda qo'llanilganda, bolalarning diqqatini jamlash osonlashadi va o'rganilayotgan material tezroq o'zlashtiriladi. "Head, Shoulders, Knees and Toes" kabi qo'shiqlar bolalarga tana a'zolarini anglatuvchi so'zlarni eslab qolishga yordam beradi. Wright va boshqalar (2006) harakatli o'yinlar bolalarda til xotirasini mustahkamlash bilan birga, ijobiy hissiy holatni ham shakllantirishini qayd etadilar.

Flash-kartalar va o'yin kartalari vizual idrokni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Rangli rasmlar bilan berilgan so'zlar bolalar tomonidan oson idrok etiladi va eslab qolinadi. Ushbu metod orqali bolalar ranglar, hayvonlar, mevalar va kundalik buyumlarni anglatuvchi so'zlarni samarali o'zlashtiradilar. Flash-kartalar asosida tashkil etilgan o'yinlar bolalarda xotira va mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Stol o'yinlari, jumboqlar va dramatizatsiya elementlari ham ingliz tilini o'rgatishda samarali vosita hisoblanadi. Hikoyalarni sahnalashtirish jarayonida bolalar yangi so'zlarni harakat, obraz va emotsiya orqali idrok etadilar. Bu esa til birliklarini chuqurroq va mustahkamroq o'zlashtirishga imkon yaratadi. Guseynova (2018) maktabgacha yoshdagi bolalarda dramatizatsiya o'yinlari kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda muhim o'rin tutishini ta'kidlaydi.

XULOSA

O'yinga asoslangan usullar maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishda eng samarali pedagogik yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu metodlar bolalarda tilni tabiiy va qiziqarli muhitda o'rganish imkonini yaratadi, nutqiy faollikni oshiradi va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi. Rolli o'yinlar, qo'shiq va harakatli mashg'ulotlar, flash-kartalar hamda dramatizatsiya elementlari til o'rganish jarayonini interaktiv va samarali qiladi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitishda o'yinga asoslangan metodlardan tizimli foydalanish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Cameron, L. (2001). Teaching Languages to Young Learners. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Guseynova, Z. M. (2018). Igrovyte tekhnologii v obuchenii inostrannomu yazyku detey doshkol'nogo vozrasta. Vestnik obrazovaniya, 12(3), 45–50.
3. Harmer, J. (2015). The Practice of English Language Teaching (5th ed.). Harlow: Pearson Education.
4. Pinter, A. (2006). Teaching Young Language Learners. Oxford: Oxford University Press.
5. Wright, A., Betteridge, D., & Buckby, M. (2006). Games for Language Learning (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.